

[מבואר בגמרא שגם לדעת חכמים, לא מיחו הזקנים ביד משפחת בית נתזה שנהגו כך, לפי שזריוזים היו].

הלכה כחכמים (רי"ף).

ג. נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון האם מותר לגרור מטה כסא וספסל בשבת, כשאינו מתכוין לעשות חריץ. [אבל אם עשיית החריץ הכרחית — מודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות' שהוא אסור. אביי ורבא, להלן עה. ועוד]. והסיקו בגמרא (דלא כרבי ירמיה רבה) שרבי שמעון התיר לגרור אפילו רהיטים קטנים שאפשר ליטלן בידו. ועולא אמר: מחלוקת בקטנים, אבל בגדולים גם לרבי יהודה מותר. רבי יצחק בן אלעזר פסק כרבי יהודה לאסור, ואפילו מעל רצפת שיש גזרה משום משטח שעושה חריץ.

א. מבואר בתוס' שבעיר שכל בתיה מרוצפים, אין לגזור בדבר. והרמב"ן (צה). חולק.

ב. להלכה קיימא לן כרבי שמעון, שדבר שאינו מתכוין מותר.

ונחלקו הראשונים האם לרבי יהודה אסור הדבר מן התורה או מדרבנן (ערש"י להלן קא: תוס' להלן מא: צה.).

דפים כט — לא

מג. כיבוי הנר בשבת — מתי חייבים עליו, מתי פטורים ומתי מותר אף לכתחילה?

כיבוי הנר — מלאכה היא שחייבים עליה בשבת. לרבי שמעון הסובר מלאכה שאינה צריכה לגופה — פטור, אין חייבים אלא כשמכבה לצורך עשיית פחם וכדומה, אבל המכבה כחס על הנר, השמן או הפתילה — פטור אבל אסור. והוא הדין לחולה שאין בו סכנה. ולרבי יהודה חייבים אף בכגון זה, כי לדעתו מלאכה שאינה צריכה לגופה — חייב. ורבי יוסי פטר בכולן חוץ מן הפתילה. [ושני הסברים ניתנו בדבריו; עולא אמר שרבי יוסי סובר מלאכה שאינה צריכה לגופה — חייבים עליה, ואעפ"כ אם מכבה לצורך הנר או השמן פטור, כי סובר שאינו חייב במלאכת קלקול אלא על מנת לתקן בדבר עצמו, כגון סוחר על מנת לבנות במקומו הוא שחייב ולא ע"מ לבנות במקום אחר. וגם כאן, דוקא כבוי לצורך תיקון הפתילה חייב. ורבי יוחנן אמר: רבי יוסי סובר מלשאל"ג פטור עליה, וזה שמחייב על הפתילה — כי מתקן הוא בכך, שהרי צריך להבהבה כדי שתהא גדלקת היטב אחר כך].

א. הרמב"ם (שבת א, ז; יב, ג; ובתשובה תסד) והרי"ף (פרק 'כירה') פסקו כרבי יהודה, שמלאכה שאינה

צריכה לגופה — חייב, ואילו הראב"ד והרז"ה ועוד פסקו כרבי שמעון.

יש מפרשים שהרמב"ם פוסק שהסותר אינו חייב אלא על מנת לבנות במקומו. ואף על פי כן פסק שהמכבה את הנר כחס על השמן והנר — חייב. ויש לפרש לפי שמכבה כגון זה היה במשכן, אבל סותר ע"מ לבנות במקום אחר לא היה, שכיון שעפ"י ה' יחנו — כעל מנת לבנות במקומו דמי. עפ"י אור שמח שבת י, יב. ויש אומרים שלדעת הרמב"ם סותר חייב אף על מנת לבנות במקום אחר. ע' ראש יוסף כאן; מנחת חינוך מוסף השבת כו.

ב. אם לא מתכוין בכיבוי בשביל עשיית פחם, אך הפתילה לא הוכהבה מערב שבת, נמצא שנוח לו בכיבויו בהריכת הפתילה — נחשב כמלאכה הצריכה לגופה וחייב. עפ"י רעק"א.

אך אפשר שלדעת רש"י אינו חייב אלא כשמכוין לכך, אבל בלאו הכי אינו אסור אלא מדרבנן, וכן נראה מדברי התוס' (ביומא לה. עפ"י גליונות קה"י).
 במקום סכנה, כגון בשביל חולה שיש בו סכנה, שיישן, או מפני הנכרים והלסטים — מותר לכבות לדברי הכל.
 ואם אפשר להוציאו או להסתיר האור בדרך אחרת, בלא דיחוי — אין לכבות (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם וש"פ).

דפים ל — לא

מד. א. ושבחתי אני את השמחה — על איזו שמחה מדבר, ומדוע?
 ב. תלמידים היושבים לפני רבם ללמוד תורה — האם יושבים באימה או בשמחה?
 ג. כתוב אחד אומר על תען כסיל כאולתו וכתוב אחד אומר: ענה כסיל כאולתו — הכיצד?
 ד. אדם שיש בו תורה ולא יראה — למה הוא דומה?
 א. ושבחתי אני את השמחה — בשמחה של מצוה הכתוב מדבר. וולשמחה מה זה עשה — זו שמחה שאינה של מצוה]. ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק (אפילו אינו של לצון, מכל מקום אין בו ישוב הדעת. רש"י) ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.
 אמר רב יהודה: וכן לדבר הלכה, (משובחת היא השמחה, לפתוח בה את הלימוד). אמר רבא: וכן לחלום טוב.

ב. כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר (= מרירות, מחמת אימה) — תכוינה. (שפתותיו שושנים נוטפות מור ע"ב). אבל הרב יש לו ללמד מתוך שמחה. ולפי ה'אבעית אימא', עד שפתות הרב יהא בבדיחותא ולאחר שפתת ישב באימה, כדרך שנהג רבה.

ג. בדברי תורה — ענה כסיל כאולתו, (כדי להעמיד דברי תורה על מכונם). במילי דעלמא — אל תען כסיל כאולתו.

ד. אדם שיש בו תורה ללא יראה, כמוהו כאדם שמעלה אוצר חטים לעלייה ולא עירב בהם קב חומטין (= עפר מלוח למניעת התלעה) — מוטב אם לא העלה כלל. (רבא);
 — דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות, ומפתחות החיצונות לא מסרו לו — כיצד ייכנס. (רבה בר רב הונא. כלומר, ללא יראת שמים אינו חש לתורתו, לשמור ולעשות);
 — כאדם שאין לו חצר, ושער לחצר הוא התקין. (ר' ינאי).

דפים לב — לג

מה. א. אלו הנהגות ולקחים הוזכרו בגמרא בקשר לסכנות הבאות על האדם וההתרחקות מהן?
 ב. אלו פורעניות וענשים הוזכרו בסוגיא, הבאים על עונות פרטיים?